

Egy hazájában elfeledett tudós

Február 5-i számunk szerkesztői
üzeneiteiben válaszoltunk pécsi ol-
vasóknak, Engel Erzsébetnek,
aki arra volt kíváncsi, vajon a Lu-
kács György levelezése (1902—1917)
című kötetben szereplő Schwarz
Bertalan azonos-e Schwarz And-
rás Bertalannal, aki egy ideig
Zürichben élt. Rövid válaszunk
egy szövből állt: Azonos.

A szerkesztői üzenettől függetlenül kaptuk kézhez Hamza Gábornak, az Eötvös Loránd Tudományegyetem (állam- és jogtudományi kar, római jogi tanszék) docensének alábbi írását.

A múlt évben Fekete Éva és Kárád Éva szerkesztésében (válogatásában) a Magyarorszádon megjelent Lukács-kötetben Lukács György vezetésével (1902–1917) közzétett egyik levél (sorszáma: 286. frója — mint a szerkesztők írják) — Schwarz Bertalan, aki évek óta baráti kapcsolatban állt Lukács csal. Sajnálatai módon a kötet életrajzi mutatójában a Schwarz professzorra vonatkozó adatokat a házasság és a nagyfokú pontatlanság jellemzi. A pontatlanság már a múltban világossá jogtudós nevének megkezdését kezdődött. Az új magyar helyesen: Schwarz András Bertalan és így a Bertalan utónév — amelyet a jogtudós különben nem is használt — csal. mellékes súly.

Folytatva a hibák korántsem teljes felsorolását: Schwarz, András Bertalan soha nem végzett egyetem tanulmányokat. Téves az az állítás, hogy kinevezte az 1930-as évek első felében a kinevezést nyert tanárokat, hiszen a magántanári hivatásúak csak az úgynevezett *honorary legend*-ként ismert, és nem kinevezett, semmiféle Állandó státussal rendelkező tanárokat kinevezte. Bár tanított Svájcban, de nem a baseli egyetemen – mint a szerzők közlik –, hanem Zürichben (1928 és 1930 között). További életrajzi adatok hiányoznak az útjára vonatkozóan a mutatóból, semmiféle adat nincs. Igen töredelmes, amellel hibákkal sem mentes műveinek felsorolását közli részben. Csak egyet említve: az 1911-ben megjelent „Hypothek und agme” publikált „Hypothek und agme” című ígylet értelmében, helyesebb „Hypothek und Hypallagma”.

Az éltelpája és a tudomány munkásságát vonatkozásában közölt információk nem utalnak arra, hogy a jogtudós 1930 és 1933 között a freiburgi (Freiburg; Breisgau) egyetem római jogi professzora. Állását a nációk hatalomra jutását követően foszták meg. Emigrációba kényszerült egészen haláláig az isztambuli egyetem nagyrabecsült tanára. A mutató nem utal Schwarz professzor széles körű magyarországi kapcsolataira sem, holott azok a dományos és társadalmi vonatkozású egyaránt fennálltak – mint ez a vezérlése és hazai kiadványokból közzétett tanulmányai alapján jól konstruálható – még az isztambuli professzura idején is.

A Lukács-kötetben található
ves adatok is jelzik, hogy Schw
András Bertalan neve menny
nem él a magyar tudománys
életben. Ez annál sajnálatosa
mert a nagy tudós tudomán
munkásságának értéke ma is t
len. Munkáinak nagy hányada
lála után csaknem három évti
del is aktuális. Nem véletlen, h
1980-ban külföldön sor került
nalmányai egy részének gyűjt
nyes kötetben való kiadására.
isztabuli egyetem – melynek
épületében emléktábla őrl e
két – jogi kara a múlt év
újabb, Schwarz András Berta
emlékének szentelt emlékkö
(az első 1954-ben jelent meg)
ki, melyben a kar felkérésére
gyar római jogászok is közl
nalmányaikat. A kiválteppen
mai jogász Schwarz professzor
dal tudományos munkásságába
antik jogtörténet és a törté
alapokon művelt jogösszhaszn

tás is komoly szerepet kap. A szőlő-
látókörök pozitívizmustól való kö-
vetkezős elszakadás eredménye-
ként elérte azt, hogy a római jog
adta alapokra épített munkái a je-
len és a jövő jogászai számára
megőrizték tételeik frissességét,
eredetiségét. A két világháboró
közötti korszakban szülőhazájába
katedrához nem jutó, de Magyar-
országgal a távolból is kapcsolato-
sító világhírű tudós munkássá-
ga személyre nagyobb figyelmet
pontosabb értékelést érdemelne
itt is.

Hamza Gábor

Önelégült önmegvalósítók

Senki nem születik kiegyensúlyozatlannak, mazochistának, lefőbbbe a hajlamosat hordozza magában. Ha a személyiség valamilyen formában eltorzul, azt általában környezettől elszenvedett negatív hatás (hatások) váltja (váltják). Az sem mindegy, hogy az egyének milyen a türeklépessége, a hozott magával. Miként éli meg az őt érő kudarokat, s ezek a pozitívok mennyiben befolyásolják a további alakítását, mennyiben káldik ki jól vagy rosszul fölfájl értéktrendszerét, s késztetik önalmi kompromisszumokra.

Lehet, hogy vannak olyan emberek, akik meg tudják őrizni egy düllőlöként azt a bizonyos „emléktárgyat”, melynek megteremtését annyira a szívén viseli az 1932. január 22-i számában *Ar Györgyné*. Kritériumokat sorol, melyek azonban leginkább a köztáblaíra emlékeztetnek. Emellett parancsolataim szerint, lesz a mennyek országa!

Nézünk tehát, mi kell – a házassóló szerint – az üdvösség nyereséhez, jelen esetben ah, hogy ki-ki a saját maga számára megteremthesse az emberi méltóságot!

1. Elje emberi módon életét.
Helyezze előtérbe az igazi en-
ni értékét minden mással szem-
ben! 3. Legyen értékrendszer-
ellen aszerint! 4. Legyen elké-
lés, amelyet meg akar valósít-
5. Legyen nyitott a nem meg-
kötött jelenségek iránt, (tová-
környezetével), a másik emb-
szemben is! 6. Ezt a nyitottsá-
bizalmat hozza dialektikus egy-
be saját értékrendszerével, cé-
val!

Ha mindezen követelmények
elegendő tesz valaki, akkor mi-
csesélye megvan arra, hogy
cgyensúlyozott, alkotó egyén-
legyen. S aki az ismertetett s-
pontok ellenére is magára ma-
vagy magányosnak érzi ma-
(esetleg „széles baráti körrel”
háta mögött), az ne másfok-
ezért, hiszen kizárólag saját t-
tehet róla! Miért vagy egy-
címedised pontra, miért nem
be a barátok, rokonok bizo-
lan, de az egyedüli? Het o-
látszó kompánijával?

Nem tudom, honnan vette a tőrszöglet Árvay Györgyné a kezű gondolatok papírra vetéséhez: „A kiegyensúlyozatlanság, melynek jellemző a bizalmatlanság a bezárkózottság. Nem azt az emberekkel, amit elvár, az értékrendszere hamis”. Kizár az értékrendszer hamisságán az, hogy valaki nem bízik feltevéseiben? Árra még nem volt rá, hogy igaz és tisztességes értékrendszerekkel hamis ember manipulálhat? Egyszerűen olyannal még soha nem hallottam, láttnak, hogy valaki egyszerűen „átvágta”? Talán éppen azért, mert megpróbáltott lenni, s a kinyílt igazságot nyomta benne az egészséges matlanságot? S ha valakivel szor előfordul az, hogy kijáráshasználja (mert a szerető ember mindig kiszolgáltatottkor – ha „érett, egészséges e – vajon nem az a normális, cíj, hogy visszavonul, beugor, elkerülő, az újjal csak

kat? Az is érthető, hogy ezek az emberek „apró kellemetlenségeiket” főlnyújtják, hiszen ha nem kapnak kellő időben szeretőt csilapítást, akár csipkelődő formában (mert nincs kiűlő), tehát nem tudják önmagukban földelni a konfliktust, akkor a bóhat is elefántnak képzelik egy idő után. Ez a magyarázata az átlagosnál alacsonyabb ingerküszöbű érzékenységünknek, nem pedig az a mizantróp megjegyzés, melyet A. Gy.-né magyarázat gyanánt foghegőre olvasott: „Szerencsétlenségekre az élet nem nyújt számukra elég szenvedést”.

Talán nem is volnának olyan szerencsétlenek, szenvedők ezek a emberek, akik a társadalom, a makró- és mikroközösségek nem nézik le őket olyan látványosan, mint ahogy ezt naponta megtestesít. Mert még egy rossz házasságba élő embernek is nagyobb a társadalmi presztízse, mint a papia forma szerinti *egyedülállónak*. Mert őket használják ki a munkák hely, rokonság (csak egy példát ráérsz, úgy sincs senki, ezt igazán megteheted), miközben kiszorítják a munkát, a pénzét, a polgáraitól való elzárását, az alimizsnak nevezett – együltető szánakozással próbálják elenyészíteni. Egyéniség legyen a talpán, aki alatt a nyomás alatt előbb-utóbb nem roppan össze, aki nem lázad föl idővel a szírpelen ellen, mely környezete osztályrésztől jutta vagy – ellenkező esetben – nem látja meg rövid időn belül a felöltött a glóriát, s kezd maga szánakozni sanyarú sorsán.

Különbözőek vagyunk. Van, akinek könnyen, különösebb megértetés nélkül sikerül harmonikus kiegyensúlyozottá formálni magát, van, aki ezt a célt csak véres küdelmek árán tudja megvalósítani, de olyan is, akinek erre egyáltalán kevés.

Ha valakinek megadatott az ö
megvalósítás képessége, az sáfá
kodják jól tudományával. Ne báb
son, hanem segítsen! (Bár jó
náccsal eddig is tele volt a pa
lás.)

Bankó Ágnes

Válasz egy bírálatra

Lapjuk ez évi január 15-i számában Feleki László a Most mindörökké meg a Cromwell című filmmel kapcsolatban két fordítási hibára hívja fel a figyelmet.

Feleki Lászlónak *igaza van* ban, hogy a Most és mindörökben „katona” helyett közkatona közlegényt vagy hasonlót kell volna fordítanom.

Feleki Lászlónak abban is tőle-
letesen igaza van, hogy a „
thy neighbour” kifejezés nem
szomszédunk, hanem a feleba-
tunk szeretetére szólít fel. O-
abban nincs igaza, hogy az en-
tett mondat a Cromwell c.
filmben hangzott el. Annak
végében sem ez, sem ehhez ha-
ló nem fordul elő.

Levél New Yorkból

Sajnos a „delizánsz” igen sokáig kocog az Élet és Irodalom mal, így sokszor aktualitását vesztené egy-egy kiváncsi hozzászólás, mire elérné a szerkesztőségünk. A tegnapielőtt érkezett január 1-i szám kivételt jelent, mert nem állhatom meg, hogy dr. Kiss Sándor levelét a Visszhang rovatba szó nélkül elengedjem...

Az általa említett Kulcsár István cikk (ÉS, november 28.) remek „understatement” volt az amerikai és európai mentalitás közötti *áthidalhatatlan* szakadékról. A nyitószakasz a New York-i földalattiról szennyyét illetően, nemcsak így volt, hanem finoman rátapintott a piszok, szenny és az azt követő anarchikus bűnözés szimbioizálására.

Dr. Kiss nagyon melegegőtt, amikor New York Magazine-t látta. Az autoritást hozta fel. Aki ismeri az illetőt, betilapolt, csak a mosoly tudta nem kímálni parokriális tudásként, ságón, az Épitészegyes és Városfejlesztési Világhíradó szerkesztőjétől. A New York Magazine részint Festi Magyar megfelelője, de némi érdekes cikkeket is hoz, mint: "tíz legjobban pizzázósabb New Yorkban", "A tíz legrosszabb vendéglátóinformációs körök" (milyen könyvtárak, közvilágítás lehet felhívni a lönözők kérdésekkel) stb. stb. A azt a árszámadat róteget szórakoztatja, amelyet „európai ésszel” írt felülésnek, „reverz-sznobnak”, hát végképpen unintelligensnek hat nevezni. Azt hiszem, hogy már azok, akik a Dr. Kiss által eltitelt díjazást véghezvittek, így szégyellik magukat. Szerencsére a közönség az állandó szelektáció bombázás miatt hamar feledt.

A New York Magazine riportjai a hetvenes évek elején használták a sajnos eredménytelenszávirágéletű közfelháborodást, amely a degenerált földalati-piktást, azaz „művészetet” foglalkoztat, és a tipikus amerikai, vagyis gyerekjellemű lendületet át a másik oldalra a konverzió kedvéért, a tudományt növelendő, s díjazandó létezésiállapotot ezt a vak, vandálszerűségellenes kikapcsolás.

Egy évizedtelt el azóta, s n dr. Kiss ügyesen „szasszék” a lében a mai „szomorú” és az akk „pop-art befolyásoló (?)” v nyok között, kétségtelen, hog múltbeli események és a mai gossz, rablás, erőszak, anar között egyenes kapcsolat áll f Aki teheti, nem utazik a föld A New York Magazine riport csak akkor mennek le, ha c írnak róla, a taxi biztonságoss A demoralizáció és tehetetl teljes.

A híres New York Magazine
 írás inkább, mint kortörténeti
 dokumentum érvényes — a túlság
 sok, cinikus, a jó és rossz közt
 választóvonalat nem látó, zsurni-
 szenzációra éhes, kicsiny, de h-
 lyas újságíró- és szerkesztő-
 port téveszméje. Nem pedig ma-
 szettörténeti forrásanyag.

Révész Mária

Pannónia Filmstúdió

Held Róbert Péter

[illegible]

SZ. P. BALATONALMAI. Ne-
metek, nem közből, mert már
megelőzték irás lapunkban, s az-
óta is több kéziratos küldött ci-
münire. Iráskészsége vitathatla-
n, de a cikkek, melyek a Magyar
Szóban megjelentek, nem voltak
alkalmasak az Élet és Iro-
dalomban való közlésre. Ez a
gyűlöletű sem. Nem az az ér-
telmes, aki először azt írja, hogy
együttműködő elterő vélemények je-
lentek meg egy színház produk-
ciójáról (ez esetben a Várszínház-
ról), majd azt, hogy a színház
az Esti Hírlap, a Film Színház
Muzsika, más az Új Tükör re-
cenzencia. Akár Varjas Endre kri-
tikájával is megelőzték volna a
színházról írtak, azaz azt természe-
tesnek tartjuk, sőt egészséges je-
lenségnek, melyben az önálló ve-
nyesnyalkotók szabadsága és
szabadsága. Lehet, hogy Ön is
elisméri, amikor azt írja, hogy a
különböző nélcikés, természetese-
dolog", ha "a legszembevetőbb
értelemmel érdekeltek a színház
utatisása nélkül teszik". Most az-
ánban zavarban vagyunk. Mlk vo-
nának azok a legszembevetőbb
esztetika érdekei, akik a színház
szóval a többi szereplő teljes
síményét patikaméreg pontos-
sággal zsenialisan, rosszaknak
közepségen minősítik úgy, hogy
azok a német hölölöt illesse meg
nem bírált!

HOPP LASZLÓNE, BUDAPEST
„Értelemiségi, sőt értelmes ember-
rek között élek – kezdí levélét
– Teljesítménybérben végzőm
szellemi és fizikai munkát, d
közben gondolatokat is szívese
csereélünk, és nemcsak a tévémd

[illegible]

BARTOS JENŐ. *És a te választás egy válságban, mert a kéziipar időpontban sugározta. Visszafelé Martinovics legné székén várni akart és én nem voltam ott. — „Kézfoglalmat érdemli, puritán tudományosan igazlalom” Elek dílt-filmel. Szerencsésen a pályafutásom során a kézfoglalmat nem megcseztél. Nem értem, hogy a történelmi problémákra mások oly friss szellemben reagálják és ez irrodalom méltán nem közönségszerű hirdatókat válogatnak. A válság részen a pályafutásom felheltet. A tévéközvetítés időpontja csakugyan elfedte a személyi jelentőségét. Tévéközvetítünk nem a sajátjövésünk érdekében akkor a tévéközvetítésükön hanem a tévéelfőzítésük a nézővel együtt látja vagy a látja az időmunkákat. Biztos lenne, hogy a filmet, melyről vita bonyolult, azt más nézőknek, akik a tévéközvetítésétől szűdhőhűzhatnak másokra tűzili akkor pótolhatjuk mulasztásunk*

VERESS IMOLA, MISKOLC.
bántódjék meg, ha megkér-
leznék nézetét. Azt, hogy az is-
lai rendezvényeken „a szülők
készítik a szendvicseket”, a
nárók pedig ellenszolgáltatás
kül, bekebeleznek egyet va-
keltőt” – nem tartjuk pots-
sésnek, háborgó írását épp e-
nem közölniük „szó szerint”,
kérl, a január 19-i szám
riportja kicserészíté „adata”-kér-

Kosnás Roland raíza

